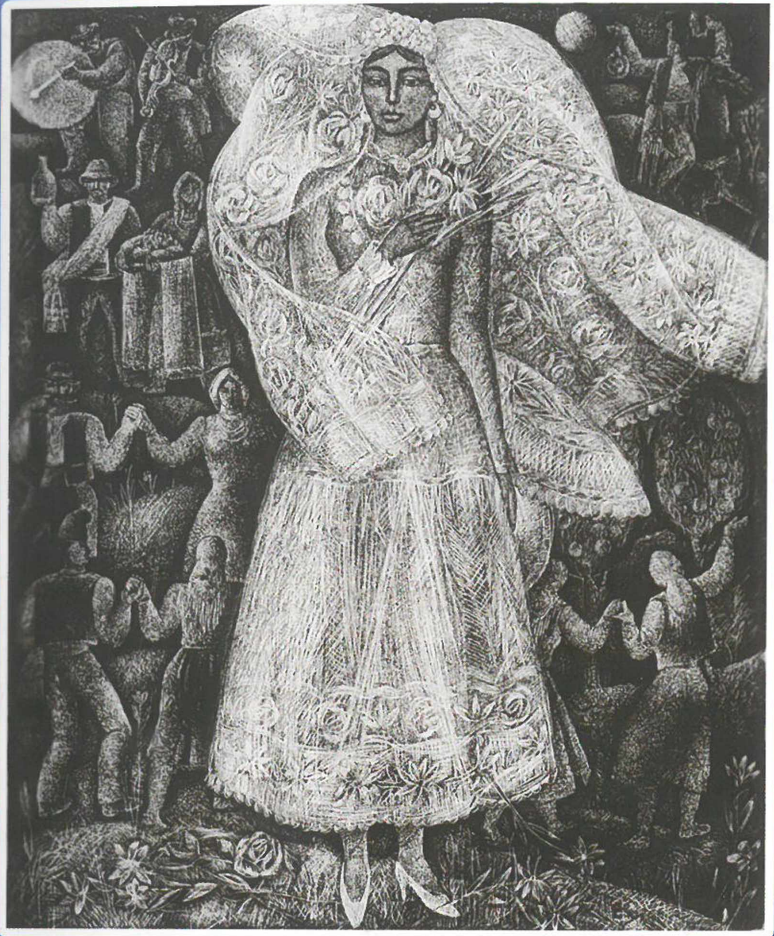

3365
6.29

AKAR SEL GÜCÜ

Yrd.Doç.Dr. Güllü KARANFİL

Bu kiyadın ıkması iinTürkiyenin Ankaraya baalı Kazan
Belediye Bařkanı **LOKMAN ERTÜRK**’a
sonsuz řükürümüzü bildireriz

Hazırlayan: **Güllü Karanfil**
Redaktor: **Güllü Karanfil**,
Korektor: **Elena Marinova**
Kitap Dizayn: **Sabire Özdemir**

Kiyadın kabı: “Gelin”,
Resimci **Dimitri Savastin**

Bu kiyat, “Meras” Cümnä Topluluun ıkardı ikinci kiyattır. İlk
kiyat “Tükenmüz umut kaynaa”ıktı 2009-cu yılda. Bu kiyat
sa “Meras”ın geirdii ikinci hem üçüncü Gagauza řiir hem
proza yarışmasının sonucu. Burda artık yeni adlar var. Bu da
dilimizin, literaturamızın, geliimizi yaşamasını gösterer.

Lena
MOKANU

Çeşmäküü

Bela hem kısmet

Bir yoldan iki yolcu
Benzeyämáz, darsımış,
Yapmış yıldızdan boncuk
Biri-birinä takmış.

Bir yolcunun adı Kısmet,
Öbürü sa - sert Bela,
Alıp ikişär sepet,
Çıkmışlar onnar yola.

Kısmet başında kalpak
Eni dimi donnarı,
Bela sa heptän çıplak,
Titireer omuzları.

Gezip küüyü yorulmuş
Kara gözlü genç bela,
Kafadara yalvarmış
Dinnenmää, soluk almaa.

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ

No

3365

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

Kısmet kayıllı vermiş
Gamsız, üsüz dostuna,
Eski evä göstermiş-
«Girelim, - deer, - te buna»

Yorgun dostlar yaklaşmış,
Pençereyâ urmuşlar.
Evdän babucuk çıkmış,
Sanmış, geldi komuşular.

«Çorbacıyka, avşamêrsın!
Bu vakıt nelâr yapêrsın?
Olmalı yolcu bekleersin?
Kablet musaafırleri!»

Babu kırêr eller'ni:
Yok sizä deyni ekmääm.
«Yalnızım, daaldı ayläm.

Şafk ta yok içerimdä,
Yok ta yakayım kimä.
Eskidän kaldı salt mum,
Trofalar da oldu kum.
Herersi pak toz-kurum.

Yok evlad, yok umudum.
Yok kim sobayı yaksın,
Süpürsün, tertiplesin...
Ne bän vereyim sizä?
Bir tavuk var külestä,
O da, ayol, yumurtlêr,
Gün imeliimi verer...
Kimsiniz, musaafırlâr?
Körleşti heptän gözlâr!»

«E-he-heee,- dedi bela,
Gidelim biz buradan!
Onbeş yıl taa ileri
Dolaştıydım bu eri!»

«E-ee, şimdi benim sıram, -
Dedi kısmet belaya.

«Babu, aç tokatları!
Evä geldi oolların!»

Babu yaşları siler,
İnanamêr, gülümseer.
«Neredän bölä kısmet?
Belalar oldu adet,
Olur olsun inanım,
Dönecek mi oollarım?»

«Canım acıdı sana,
Etti oldu dayanmaa,
Musaafirim bän, Kısmet!
Olayım sizä adet!»

Bela heptän üşümüş,
Yanniş erä sokulmuş!
Dostu bu evdä kalêr,
Belayı yalnız brakêr!

«Git aara bir ev başka,
Cezalama şakadan,
Olma sän, Bela hırsız,
Kapma göklerden yıldız!
Biz seninnän birliktä,
Açan insan iiliktä!»

Bölä iki kafadar
Yolu saymışlar pek dar.
Neredän geçer bela,
Kısmet çabuk orada,
Kısmetin da ardına
Çok sefer gelir bela!

Kapuna olur ursun,
Önündä olur dursun,
Ba bela, ba kısmet,
Sän onnarı ii kablet!
Ama bil, ki güreşsiz,
Gelecek bela- hırsız!
Koymadıynan hiç zaamet,
Evinä gelmüz kısmet!

Kısmetli olun!!!

Olsun ölä!

Olsun ölä, ani gördüynän bän seni
Aramızda ateş çaksın!!!
Olsun ölä, ani tuttuynan elini,
Gök denizi kıskançlıktan karalansın!
Olsun ölä, ani dattıynan o girgin bakışını,
İlin-ilin canım yıldızlara kalksın!
Yollarımız karşı gelip, ko dolaşsın,
Ecelimiz bizi peşkirlän baalasın!
Çöktüynän karannık, cannarımız ko urulsun,
Kahr bizä bir kıpımı satsın!
Olsun ölä, ani sevda kendi içkisindä
Acıylan tatlıyı karıştırsın!

Yıllar geçerlär

Yıllar sürü gibi geçerlär,
Duruklanıp biraz gölgedä,
Sular gibi, hızlı giderlär...
Brakêrlar tuz kalibimdä.

Yıllar bişey verip, alêrlar
Hem kısmeti, hem zoorları.
Cannar sevdiynän da aalêrlar...
Ecel çizer kararları.

Yıllar toplêrlar hem daadêrlar
Devletleri, bayırları,
Da sadece kumnar kalêrlar,
Sayıp sonsuz asirleri.

Biz kimiz? Sadece gölgäyiz.
Geleriz güneşä bakmaa.
Deniz üzündä bir dalgayız-
Geleriz, neetlenip kalmaa.....

Halkıma Dua

Kaldı toloka kırların,
Kaldın yalnız kahırlara,
Senin girgin uşakların
İzmet ederlər çıraklaa.

Senin adın kaldı salt ses.
Afet, ani bölä oldu!
Oldukça bütündän serbest,
Halkın çiçek gibi soldu.

Ariflerin iraklarda
Satêrlar can şırasını.
Kuvetlilär sa barlarda
Harcêêrlar halk parasını.

Neyä biz etiştik, ya bak!!!
Ana ödünç ekmek alêr,
Sokaklarda yaşlı, uşak
Yalnızlıktan bulamêr er.

Boşa döner dermennerin,
Baalar dolu pak pıtrak,
Lüzgär eski perdeleri
Keser nicä makaz yapraa.

Vatan, canım, diril, uyan.
Aç ilkyaza tokatları.
Suuk bakışa versänä can.
Cana kismet kanatları.

**Alla
BÜÜK**

Çeşmäküü

Pişmannık

«Genä çekeder eni gün, 764 gün. Nekadar var bana taa çekmää? Canım sıkıldı, ürääm düünük oldu. Allahım, prostet beni - günähkeri. Çok bu yaşamamda bän bet işlär yaptım, çok can yaktım. Yalvarêım sana, Allahım, al benim canımı, makar ki bir kıpıma, götür benim o en paalı küüyümä, da diz çökeyim ananın önündä, afetsin beni – günähker oolunu». Bölä dua ederdı Todur sabaalän erken (nicä da her sabaa), konup köşeyä ikonaya karşı.

Onun o sarı suratçı kalmıştı kaşık kadar, gözleri batmıştı. Onun trubunda vardı nicä saymaa herbir kemiceeni- okadar o zabundu. Sırtında sade bir incecik kapan rubasıydı. Duadan sora, o tutunarak koykadan, kalktı da oturdu onun başına. Belliydi, ani onun tutulmuştu beli, deyni acıdan o bütün kıvrılmıştı, nicä güz sarı yapraa. Todur attı gözünü dolayına, da onun üzündän kaydı bir atılmak cizisi. Onun gözünä ilişti masa, hızlı kalktı da oturdu onun başına, skemneyä, aldı elinä yazalı, bir parça kiyat, angısını o korardı, nica gözünü da çeketti nesä yazmaa. Onun yazalından peydalanardı biri-biri ardından literalar, nicä diri cannar, onnar gözäl dizilärdilär sırada, bezbelli onnarda Todurun bütün canıydı. O yazardı kiyat anasına:

«Seläm Sana, benim paalı anam! Sendän kaari bendä bu dünenedä yok kimsey. Büün artık 764 gün, nica bän burada, ama sansın geçmiş bir bütün yaşamak, bän da hep bu kamerada. Saatlar-

lan oturêrim da düşünerim artık, ne bana etişmeerdı da bän gittim bu günää yolundan. Neçin bän uydum başkasının akılına, açan sän söläärdin - Todur, oolum, senin bu dostlarından sana isläälik olmayacak. Onnar koyacaklar sana köstek, bän seni ozaman seslämedim, sayardım, ani benim yaptıklarım dooru. Çok yannışlık yaptım, seni seslämeyip. Ne yapayım bän, sölä ne? Olsa ölä kolaylık- öleyim bän! Bän duyêrim, bana kalmadı çok yaşamaa, eer buna varsaydı nicä demää yaşamak: belim kasıldı, benizim oldu sap-sarı, üüsürüktän tikanêrim. Kimär gecelär, acan tutêr beni bu betvalı üüsürük, tükêr ölä, ani sansın beni buuêrlar. Geler, ani şindi bän ölecäm, ama ölmeirim. Bän artık, korkmêêrim olümdän, o benim kurtulmam zettlerdän. Bezbelli, beni orayı kabletmeerlär, çektirerlär. Anam, anacım! Bän hem yazêrim, hem da aalêêrim, makar ki, ani adam düşmeer aalasın. Benim içimdä kanım durdu, canım yarılêr, kafam çatlêêr. Her sabaa dua ederim Allaha, makar ki bir kıpım baaşlasın bana, da geçeyim benim o en paalı, en gözäl bu dünnädä küüyümä, en läözımnı anamın yanına da diz çökeyim senin önündä, prost olayım. Prostet beni, anacım, yıldızım benim karannık yaşamamda. Bana artık şansora bişey şılamêêr evlat ta, ama, makar ki senin afetmeni kabledeyim, da gideyim öbür dünneyä bütün üreklän. Seni en çok beenän çocunun, Todur!»

Todur koydu yazalı masanın üstünä, sildi yaşlarını, aldı elinä kiyadı, da kırnak iki kerä büktü, sora koydu onu dörtköşelä. Yazdı adresi da braktı onu masanın üstündä.

Todur, bitki kuvedini koyup, kalktı da yattı koykaya. O gezärdi gözlerinnän kamerada da durgundu yukarda, bir küçücük pençeredä. Hiç duymadı, nicä o düşüneräk, geçti kendi uşaklık vakıdına...

Uzun geniş sokak. Tokatların yannarında oynêêr uşaklar: kim kumcaazda, kim kavgacık. Aranın bir başında durardı bir maa-vigözlü şevik çocuk. Alıp tokadın aardından, taftadan yapma tüfeeni, gitti kavgacık oynamaa. Onnar ölä bir havezlään oynardılar, ani deyecän “Te bunnarı te askerä!”.

O evdän, neredän geldi bu maavigözlü çocuk, çıktı bir gözäl boylu karı.

-Todur, hadi evä, ekmek imää. Etti sokakta durdun! - baardı bu insan. Todurcuk, işidip ananın sesini, aldı kendi tüfeeni, da kaçtı evä.

Birdän-birä Todur artık görer bir büyük aaç, angısının altında o kimiseydi bekler. Balaban bir çocuk oturêr aacın altında. Neredän sä işidiler kız sesi, sansın türkü çalêr. İşidip o sesi, kalktı, silkindi, dooruttu rubalarını.

Karşı tarafta dizili durardılar salkım aaçları, nica koruyucular. Onnarın arasında peydalandı bir kız. Başında bol baalı geeri dooru batik, incä fistan, angısı gözäl uçuşardı lüzgerdä. Te etişti o aacın yanına. Makar ki, ani ilkindän sansın utandı biraz bu genç çocuktan, ama sora onnar sarmaştılar da sansın bütün dünnää dondu onnarın dolayında. Kuşlar çalardılar biri-birindän taa gözäl. Aaçlar, sansın koruyardılar onnarı insan gözündän o eşil dallarınnan.

Ansızdan o annar bittilär, da Todur genä geçti ana evinä, gün askerä gitmää. Diz çöküp anasın önündä, prost olêrlar ana-ool. Alıp ananın ii sözünü, ool taa bir kerä sarmaştı anasına.

«Allahlan!» - dedi anası...

-Kalkın, kalkın, hepsiniz dışarı- baardı ansızdan mancur. Todur daptır geldi. Onun kulaklarında cınnaardı anasın sesi. Gozle rin onündä durardı, paalı onun canına, küü. Buvazı kurumuştı. O savaştı kalkmaa, ama sansın onu geeri urdular, da o düştü koykaya. Todurun içindä sansın ne sä koptu. Üzü dâ morarmıştı. Bütün trubu titirärdi. Onu sıtmalaardı. Sansın Allahtan onun kamerasına girdi mancur da çaardı yardıma öbür mancurları. Toduru götürdülär kapan şpitalına, ama orada o çok sürtmedi.

Onun o kiyadı, kim biler, etişti mi anasına.

O gitti öbür dünneyä taşlan canında. Todurun canı, olmalı, büün da gezer, aarêêr anasını, prost olmaa deyni.

Zulumnu realizma

Bu kış, nicä da her yıl, pek hatalıydı. Suuk lüzgär sansın geçärdi içindän. Buran yıkardı, daadardı şiferleri, kaldırıp urardı erä. İnsan korkardı kafasını çıkarmaa dışarı, okadar suuktu hem saurgandu.

Kasabalarda da diildi taa kolay işlär. İnsan, saklanıp kendi kvartiralarında, sarmaşıp sıcak batareyalara yısınardı. Ama ne yapsın te o adam, angısının yok bu yaşamakta hiç bir köşesi, angısı bölä suuk kış vakıdında donêr yollar üstündä, angısının büünkü gündä yok hiç bir buka ekmää, hiç bir damna suyu, hiç bir karbonası cebindä. Ne yapsın o uşak, angısını anası küçücük brakmış, fırlatmış bu fena dildoorulu yaşamak yoluna? Hiç birimizin gelmeer aklısına, ani açan biz obur-obur iyeriz türlü tatlılıklar, kimsäydi buuşêr açlıktan, ani açan biz sıcaktan bulamêêrız kendimizä yer, kimsäydi suuktan, kıvrılıp maazalarda, yıkıklıkarda donêr, ani açan biz yatêrız kaba, nicä tüü patta, kimsäydi buz yerdä uyuyêr. Okadar mı biz olduk cansız, ani hiç birimizin gelmeer aklısına?

Suuk kış sabaası. Kasabada ölü usluluk. Hiç bir can görünmeer dışarda, saade kuru aaçlar lüzgärdan dallarını iilderlär erä, sansın sıralêrlar. Hiç bir kuş görmeycän bu sessiz kasabada. Geler, sansın biricii hem bişeycik yok nasıl daatsın bu ölü usluluu. Ama te aara başında peydalandı bir küçücük kişicik. Elindä götürärdi bir küçücük korobka. Durgundu o bir büyük evin yanında - orada bulunardı kasaba sovedı.

O kişicik bir uşaktı sekiz-dokuz yaşında. Sirtında bir partal boz surtucak, başında da büyük eski kalpak, donnarı da yama-yama üstünä. Ayacıklarında, fakirin, büyük bir çift çepiç. Ama bunnar dil en önemli uşaan gözlerinä bakarak: onnarda görmeycän ne şennik, ne kismet, ne raatlık, ne da bir umut, saade acı, kahır hem kin... hepsinä.

O kondu kasaba sovedin eşiklerin boyuna. Koyup koropkayı önünä: dibinä attı bir taş, lüzgär uçurtmasın deyni.

İnsannar doyunup, baalanıp, çıkılanıp, çıkaardılar kendi “deliklerindän” işä gitmää deyni. Geniş yolda peydalandılar ilk maşınalar. Bir boylu adam gelärdi bu büük evä dooru, bezbelli orada işläärdi. Sirtına giyip gözäl, kalın aba, başına da paalı kalpak, siirek-siirek basardı yerä.

Deneyip bu adamı, çocuk uzaldıp elini, başladı baarmaa: “İslää adam, yalvarêım sizä: verin bana bir iki karbona ekmää. Bän oldu iki gün bişey imeerim”. Adam, çevirip kafasını öbür tarafa, girdi büük evä.

Çocucan elleri suuktan olmuştular mos-moor. O tez soktu onnarı surtuun delikli ceplerinä. Aaranın başında peydalandı bir popaz. Deneyip onu, çocuk genä hazırlandı baarmaa, ama popaz, görüp böla işi, tez-tez geçti yolun öbür tarafına. Uşak durardı uzaldıp ileri açlıktan kuru ellerini. Onun gözleri sulandı. Yaklaşdırıp elceezlerini aazına savaşırdı yısıtmaa. Ama yısınacaklar mı onnar böla suukta hem lüzgerdä. Düşünüp böla, o hızlı sıktı ellerini yumuruk da soktu cebinä.

O yaşlar, nicä bir testä boncuk, düştülär erä. Onnar akardılar diil suuktan, ama acıdan, te bu yaşamaktan, kinniktän insanlara. O tepinärdi erindä yısınmaa deyni, yaşlar da hep akardı, akardı...

Kendi taa uşak gözlerinnän, akılınnan, o görärdi nekadardı oldu cansız sıkı:

-Bän diilim mi nicä herbir uşak? -dedi o kendi – kendisinä. -Nedän böla? Nedän bana böla yaşamak, hatalı ecel? İlkin ana-boba braktı beni, sora da attı bu büük kara yaşamak yoluna...

Mamu, neredäysin sän? Bekim yanımda olarsaydın, bolä olmayaceydı, durmayaceydım bän bu suukta bir parça ekmek için.

Nedän onnar taa islää bendän? Bän dä ölä insanım, nicäl dä hepsi. Allahçım, al beni kurban bu duşmannıktan!

Nicä büük yaamura, akardı onun o haşlak yaşları. Çıkarıp

ellerini cebinden, o çekti ennerini da sildi suratını. Hiç denämedi nicä onun yanından geçti bir fukaarä giimni karı, angısı attı onun korobkasına bir karbona. Sora yaklaştı bir babucuk da attı bir-iki bani.

Onnarın cingirtısından çocuk aldı ellerini suratından.

- Saa olunuz, Çok saa olunuz! – sevinmektän gözlerindän sansın şafk akardı. Suuktan mor elcezlerinnän o aldı o parayı, da saydı. Çıktıydı 1 ley 50 da bani. Ama ne alacan bu paraylan?

O sıkı sıkı parayı elinda da öptü yumuruunu, sora attı onnari cebinä.

Avşama kadar o topladıydı 10 ley 20 da bani. O siirek bu kadar kazanardı.

Saade fukaarä insan bulardı cebindä bani bu uşaa vermää, ama zenginnär, şişirip birär şkembä, savaşıp onu taa göstermää, sarınıp paalı kalın abaylan, geçärdilär uşaan yanından nicä, prostedin beni, domuzlar, indirip kaşlarını aşaa, gursaanı da çıkarıp ileri.

O paraylan çocuk hızlı yollandı tükänä, neredä o aldı iki somun ekmek hem da bir parça sucuk.

Taa tükän içindä o obur-obur başladı dalamaa ekmeklän su-cuu.

O yollandı evä, eer vardı nicä ona ev demää. Ev – bir büyük evin maazasındaydı, nereyä fırladardılar gübürleri, neredä da o yatardı. Girmää orayı vardı nicä bir deliktän, angısının aazı çıkardı dışarı. Orası nicä kapan, duvarları da falanardı, düşärdilär erä. Yazın, yaamurda orası su dolardı, kışın kaar.

Bu “sıçan deliindä” o diildi yalnız çorbacı, taa bir adamnan bir karı, erleşip başka köşelerdä, yaşaardılar orada. Açan çocucaan kısmetinä toplanardı bir-iki karbona, da o alardı ekmek, onnar da içip bütün gün, sora zoorlan alardılar ondan onun lăfasını, neyin betterinä o kalarđı aaç, da bütün gecä aalardı.

Gidarkänä evä dooru, o kösteklendi bir adama, angısı yatardı yolun üstündä. O geçmedi onun yanından da gitsin ötää dooru,

nicä yapardı öbür insannar, ama o kondu dizçä, kendi läfasını koydu bir tarafçaa da çeketti sarsalamaa adamı. O yaklaştırdı kulaanı onun aazına, da annadı, ani bu adam taa diri.

-Uyan, uyan!-söledi çocucak o incecik kıvrak sesçeezinnän.

Ama adam cuvap vermedi.

Ona artık yoktu nicä yardım etmää, onun elleri hem ayakları donmuştu, ama oraları olsaydı... o gid-gidä taa aar solardı, belliydi, ani ona aaz kaldı yaşamaa.

-Te ekmek, al i! – sarsalayarak adamı, korku duygusunnan baarardı uşak.

O kırdı bir parça ekmek, da uzattı adama. Ama ona şansora diil lääzımdı ekmek, o alardı bitki soluunu. Ona başka lääzım olamayeydı yaşamaa, nicä evsiz köpek, yalvarmaa top üreklilerä versinnär bir-iki bani. Onun kısmetsiz canı kurtuldu. Kurtuldu bu fena, hatalı yaşamaktan. Onun gözleri kapandı da hiç başka onnar görmeyeceklär bu cansız insanı, yanniş yaşamayı. O kollar durmayacaklar başka kış suukunda, yaz sıcıanda uzaldılmış ileri, nicä çinicik, nereyä yalvarardı koysunnar bir-iki karbona. O aaz başka barmayeydı bütün sokaa “Yardım edin, ekmek alacam”.

Bu incä kıvrak burnu başka solumayacaydı bu “ölü” soluklan. O gitti, ama gitti nicä da bütün yaşamasında-buuşarak: suukta, açlıkta.

Uşak genä yaklaştırdı kulaanı onun aazına, ama o artık solu-maardı. Çocucak istämäardı inanmaa... Bu bir-iki an o okadar mı ona yakın oldu, sansın onnar bilä bütün yaşamakmışlar. Bezbelli o düşünärdi, ani onu da bölä zoor ölüm bekleer.

O koydu kafasını adamın üstünä da çeketti sıralamaa. O sefta bölä aalardı, sansın geçirärdi bitki yola kendi bobasını.

Onun sıcak yaşları düşärdilär don erä, nicä dizili boncuklar, açan diziye kesersin biçaklan.

O hep aalardı, aalaardı, insan da geçärdi, geçärdi da hiç birisi yaklaştırdı onun yanına.

O sa hep aalaardı...

**Viktor
KOPUZÇU**

Kıpçak

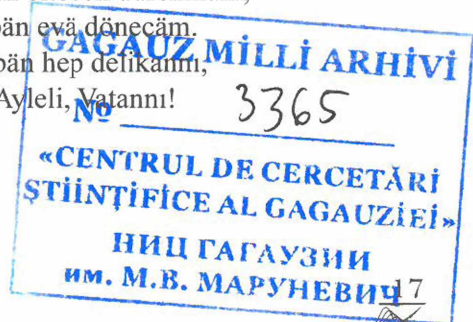
Eni Yıla karşı

Patladêrlar fişek dışarda, –
Eni Yıl artık kapuda.
Şennenip, sevinerlär heptän,
Küsülü salt durêrım bir bän.

Bu gün diilim evdä bän. Uzak
Erlerä aşırıtı yaşamak.
Büük Moskva içindä bän yalnız –
Sevgisiz, Aylesiz, Vatansız.

Seftesi bu yıl, açan bän
Bu gecä yıraktayım evdän.
Çekeder irminci Eni yıl,
Yaşamaa bän olmuşkan mayıl.

Bir zaman bitecek üürenmäm,
İraktan bän evä döneçäm.
Olayım bän hep delikanım,
Sevgili, Ayleli, Vatannı!

Ana sancısı

Bir küçücük kuşcaaz olsam,
Uçup, evä bän gideyim.
Kızcaazımın kara saçlı
Kafacımın bän öpeyim.

Nelär idi büün yavrucuum,
Nelär giidi sırtcaazına?
Oldu mu bir, ani dedi
Tatlı bir laf kuşcaazıma?

Taa dün seftä «anam» dedi,
Şindi sa şkolacı artık.
Doyamêêrız yaşamaya –
Ne pek hızlı uçêr vakıt.

İsteeriz büük kazanç olsun,
Kaçêêrız para ardına...
Hiç demeyecek mi o uşak:
«Anam, ne sän verdin bana?»

Evroremont eskiyecek,
Yıkılacak evlerimiz,
Sevilmedik sa duygusu
Genç cannarda brakar büük iz...

Kaçı evdän uzaklaştı,
Meret Moskva, senin için!..
Katır gibi, gecä-gündüz
İşleeriz..., ama ne için?

Ay-Boba

Prot. Mihail Çakirin adına

Angı laflarlan sölemää,
Ne sän verdin bizä?
Yaşamanı metinnemää
Çökeriz biz dizä.

Ayoz Boba hem Atamız!
Ko şannansın adın.
İzmetlerinnän yaşamamız
Bizim oldu aydın.

Üürenmeyi küçüklüündän
Hem Allaha izmet
Etmää sevdin sän ürektän
Da kablettin büük bereket.

Halkımızı koydun ayaa,
Nicä evel dedän.
Karannıktan – aydınıklaa,
Çıktık esirliktän.

Gagauzu aydınattın,
Ayoz Boba Çakir!
Evlatlara varlık braktın,
Erdän gökä geçip.

Yaşamaa mayıl

Salkımnar açêr çiçek,
Eşerer toprak.
Varsa dünnedä cennet,
En iisi – Bucak!
Renkleri sansın öter –
İşitmää kolay,
May ayı açan geler,
Seviner dolay.
Varaklı güneş göktä
El eder, dostum,
Taman bu vakıt seftä
Ay olêr dolu.
Yaşamakta olsun hep
İlik kısmet, selemet!

Haber

«Korununuz, kapular kapanêr!» – bu laflar işidilärkän, delikanni İkiizli Deniz, kaçarak, girdi metro treninä. O alatlaardı etiştirsin götürmää dokumentlerini universitetä, çünkü dün evdän gelmişti. Yaz kanikulları geeridä kaldı, da studentın hepsi düşünmekleri baalıydı üürenmesinin bitki yılına, angısı henez başlardı.

Deniz butakım sayıklarkan, telefonu kısa bir hava çaldı. «Kim bu aylak duramêêr?» – düşündü o da çıkardı cöbündän telefonunu. Haber gelmişti. O bastı «okumaa», açıldı haber, ama nomeri yabancıydı.

«Allahım, neredä bulayım o lafı, angısı var nicä, baari, birazcık haklandırınsın benim kabaatımı senin önündä? nasıl, nasıl bän vardı nicä olayım okadar fena senin önündä? Deniz, bilerim, ani bir laf *afet* bişey diıştırmeyecek... ama PROST ET BENİ, YALVARÊRİM, O ACILAR İÇİN... bän pek utanêrım kendim için, hem canım acıyêr, ani ne zamansa bän ölä sana yaptım... AFET»

Kim vardır gördüü, nicä düzen işleer, yada biler, ne o mekik, o annayacak, ne olardı Denizin kafasında. Fikiri mekiktan beter oyanı-buyanı gezärdi. «Allahım, acaba var mı nasıl insan iki gündä bölä diışsin?! Ötöögün Sevda benimnän telefonda, bari, lafetmää hiç istämedi, diil ani üz-be-üz... bir buçuk yıl oldu yanêrım, kül oldum artık, o sa şindiyädäk sevgimi esaba almaazdı, osa yapıları mı, ani denämeer... Bän okadar sınaştım bu cuvapsız sevgiyä, ani bilmeerim, ne lääzım duyayım... şükürüm... şükürüm bitkisiz».

Bu vakıt kahramanımız hemen gelärdi uçsun, ama kanatları taa bümemişti, osa o ana tüüyünä mi taa girmemişti, önemni diil. Ama nicä mekik iki tarafa gezer, ölä onun düşünmekleri da öbür tarafa döndülär. «Osa Duygu mu olsun... O bän lääzım ona busoy kiyat yazayım... Näbayım, ona da canım acıyêr, ama onun kısmeti başkası. Hem neçin o bendän af istesin, osa bana duygularından vazgeçti da bunun için mi yazêr?..»

Kim biler, Denizin aklına ne taa geleceydi, ama ansızın elindä telefon, çalıp, taa bir haber gösterdi. Titireyän parmaklarlan o, çabuk açıp, okudu: «bän buldum senin kiyatlarını, Allahım, olsa kolayı şindi onnara cuvap edeyim: (ama annêırım, annêırım, ani artık çok geç... sade şindi bän annadım, ani kendim bozдум yaşamamı... sade şindi bän annadım, ani kendim kooladım kısımetimi... hem sade şindi bän annadım, neçin bän bölä mutsuzum... YALVARÊRİM, PROST ET BENİ, VARSA NİCÄ... saygıylan en dangalak hem mutsuz kız VEDA».

Deniz durardı, sansın çimçirik onu urmuştu. Ama başında fikirlär kaynardılar: «Ya bak sän, nelär olêr dünnedä!.. Sade dört yıl geçti...» Da delikannı dört yıl geeri döndü.

Kirez ayı avşamı. Bu gün İkizli Deniz üürenmektän evä geldi. Bu avşamı o yarım yıl bekledi. İlk kurs studentı parasına görä sevgilisinä üzük getirmişti. O üzük sıradandı, gümüştü, ama üstündä bir stavrozcuk vardı, onun ortasında da bir taşçaaz. Ama hava bozuldu, bulutlar koyulaştılar, sora karardılar. Havaya bakmayarak, karannık çöktüynän, Deniz gitti Karapanilerin maalesinä, neredä Veda yaşardı. Üzük ona deyni alınmıştı.

Vedalara yaklaştıynan, Deniz ona telefon etti. Cöp telefonunu o almardı. Bir kerä, iki kerä, yok. Çiskin yaamur, gittikçä taa hızlanardı. Çocuun sırtında sa incä uzun enni maykadan kaarä bişey yoktu. Aklına geldi ev nomerinä telefon etmää. Osaat telefonu aldı Veda. Beklenmedik Denizin sesini işittiynän, şen «alösu» dişti halsız «sän mi... seläm» laflarına.

– Canım, bän sizin yanınızda, çıksana, – yalpak seslän sevdalı genç dedi. Ama işitti havezsiz bir intonaşiyaylan:

– Bän yok nicä çıkayım, beklämä beni.

– Sevgim, ne oldu? Evdekilärlän mi problema?

– Diil...

– Ye, ne oldu ye? Bän bekleirim portaların önündä...

– Beklämä, bän çıkmayacam. Aramızda hepsi bitti.

– Veda, çıksana, lafedecez. Bu diil telefon lafı.

– ...

– Bän yalvarêrim, iki minuta çık. Bän seni oyalamayacam.

– Çıkmayacam... Deniz, unut beni... – Telefonda işidildi uzun-uzun seslär: tuut-tuut.

Suuk yaamur çıvdırdardı, lüzgär ne kalardı aaçların başlarını erä diidirsin. Ama inkär edilän sevdalı Denizin canında artık bo-randı. O bilmäzdi, ne yapsın, ne düşünsün. Üfkä içindä o aldı o üzüü da, gerilip, näänısa uzaa sıbıttı onu, nicä küçük uşak atêr ilk çıkık dişini gargaya, isteyerek kemik dişin erinä demir diş.

Deniz sevgilisini ilktän unudamadı, ama vakit kendi işini yaptı. Yaralar tutuldu, kurudu, soyuldu. İzleri kaldı, ama hepsi biler, ani yara izleri acımêêr. Kahramanımız sora sevdi başkasını – Sevdayı. Burada da o zeetlenärdi cuvapsız sevgisinnän, ama ilk sevdasından çıkardı görgü, örneklär pek läözümni oldu. Ama dönelim onun şindiki düşünmeklerinä.

«Bak sän, Puşkin yalan yazmamış. Haliz nicä “Onegindä” olêr, ama kahramannar tersinä... hem taa bir iş tersinä – orada Tatyana deer: “Я вас люблю (к чему лукавить?)”. Bän sa läözüm deyeyim: “Любовь прошла, к чему лукавить?”»

Deniz hiç denämemiş, ani kaçırmış kendi stanşiyasını. Top-ladı kendini sade, açan vagona işidildi yalpak ses: «Tren ötää dooru gitmeer. Yalvarêriz, vagonlardan çıkasınız».

**Anjela
MUTKOĞLU**

Komrat

Ruhumuz baaşışlı...

Seçilän insannar,
Cannarı dürttülär,
Zihirli kıskançlı
Üstler'nä döktülär.

Düüdülär, urdular,
Acıya sattılar.
Biçtilär, üttülär,
Diplerä attılar.

Ay şılaa doorutsun
Karannık erlerä,
Girginnär kalkınsın,
Cannarı kurtarsın.

Kuvetli Allaha,
İnansın inancı
Ruhumuz baaşışlı,
Var ona çorbacı.

İlkyaz

İlkyaz şafkı Bucaa kaplêêr,
Lüzgâr uslu dalgalanêêr.
Boz kırların meydanında,
Girgin oğlan çırtma çâlêr.

Çoban koyunnarı güder,
Çilingirlâr demir düüyer,
Ekincilâr tarlaları,
Altın bodaylan sepeleer.

Taş bilener akar sudan,
Eşil çimen çöker çiiydän,
İlkyaz soluu eni umutlan,
Varêr sıcak taraflardan.

Kaavileşsin sevda

Saurt kalbur kahrımı,
Lüzgär, uzaa götür,
Güneş, kurut yaşlarımı,
Dolaşıklı çözdür.
Donsun üfkäm, buza dönsün,
Deyni bulaşmayım,
Lüzgär kavgayı süpürsün,
Kavgalaşamayım.
Sellär alsın belaları,
Bitişinnär yolda,
Sevinmelik taşsın, artsın,
Kaavileşsin sevda.

İnan, kıpırdayamaycam...

Yaamur yaayêr,
Gözlerimdä yaşlarımı görämeycän.
Güneş döner,
Gülüşümdän, kahırımı annamayacan.

Sellär akêr
Laflarımı, aalamamı işitmeyecän,
Lüzgär uulêr,
Geeri çeker, inan, kıpırdayamayacam...

**Pelageya
FİLİOĞLU**

Beşalma

İlkyaz

Sabaa suuk yorganında
Kableder tatlı öpüş!
Ateşli sevgi gündän -
Dolaya yalpak oluş!

İzleyräk, göcen korkak,
Yollanêr yavklusuna.
Ergin hem nazlı toprak
Tä hazır izmetinä...

Çiidem, inci hem laalä
Gözlerni geniş açêr,
Kırlangaç kanadında
İlkyazı te getirer!

Geniş ürekli adam

Neredä kahr-
Orada verän akıl,
Neredä meci -
En zor iş götürücü.

Açan sa evdä,
Dolaya- açık perdä:
Yanêr şavk, soba sıcak,
Evlatlar duyêr kucak.

Birindä açan sevinç,
Meyvalı- dutlar da burç.
Usulluu erä ekän,
Hepsinä hatır güdän!

Dost, ya kumi, ya saadıç
Karşılêêr, o, pek sevinç!
Tä bölä, benim bobam,
Geniş ürekli adam!

Anam, anacım

Anam, anacım!
Dünnääm karardı,
Zehir canıma-
Çatı sarıldı.

Ne pek zor, sensiz,
Kahır geçirmää,
Yalpak nasaatsız
İhlam hem bulmaa.

Gittin, sän, uzaa
Bizä sorulmaz,
Kondü pak imza-
Erdä bozulmaz...

Anam, anacım!
Gelsän düşümä,
Yalpak elceezin
Konsun belimä.

Annat sän bizä,
Nelär yapalım,
Ki Sonsuz göklerä
Hazır olalım?

Susmak türküsü

Çekti perdeyi gecä:
Uyku türküyü incä
Çekirgä hep kıvradêr,
Dünneyi uslandırêr...

Üüsekliktä yıldızlar,
Kär delikannı kızlar,
Dernekli hep toplaşêr,
Neyäsaydı laflaşêr...

Erleşmiş ne bu avşam,
Gümä altında tavşam
Göcennär sä aaretlik-
Kabletmişlär vatizlik...

İki genç tä gölgedä.
Düünneri terezedä
Bitmiş o büülü sözlär,
Yıldızlı şilêêr gözlär.

Göktän şımarık o ay
Saklılı seçer kolay.
Tukurlanıp, yalabık,
Bakinêr erä şaşık...

Altın saçını söküp,
Birdän erä döşenip,
Bulutlara erleşer-
Susmak türküsü örer...

Kopça

Sabaylen Mälçu saleder giimää donnarını, baksa, bir kopçası kopmuş taman läüzımnı erindän (aalarından). Pıksa saat beklä-meer, iştä läüzım olmaa vakıdında. Dargın seslän çaarêr eşini, Sandayı:

–Sanda mari, şindi yanıma geläsin!

Sanda fitasını silkeräk, geler Mälçunun yanına:

–Ne oldu, be Mälçu, neçin okadaradan kızmışın?

–Kızmışın mı? Bak saada, läüzımdı artık iştä olayım, bän sä taa donnarım elimdä.

–Neçin giinmedin e, sevgilim, sansı avşamdan taa hazırladım rubalarını, ütüledim...

–Hazırlamış, e kopçalarını baktın mı, ani kopmuş?

–Pıı hiç tä esap almadım, ver taa tez dikivereyim onu.

(Sanda aarêêr iinä, iplik, kopça)

–Şindi dikmäâ tutunacak, rubalarımı hazırlarkana näänı bakı-nardın, ütüyä urarkan nereyi savsaklanardın bana? Şindi tutuna-cek dikmäâ, yok benim vakıdım beklemäâ.

–Ozaman saplayım te bu şipilkaylan...

–Taa ne düşüncän, boşanırsa o şipilka, bän ne sakatlanayım mı? Osa doydun mu bana şinänsora?

–Ne yapayım e, be Mälçu, sän nekadar takazaladın, artık di-keceydin o bela kopçayı. Te kara iplik tä buldum...

–Şindi dikecek, onu läüzımdı vakıdında dikmäâ. Bän işä artık geç kalêrım, senin sä umurunda da yok, ani beni çekişecekler. Don verer bana, ... sersem...

–Versänä hadi o donnarı dikivereyim, te kopçasını da bul-dum...

–Şindi şeremetliin çıkmış, brak dedim, oyalatma beni, sapla taa hızlıca o şipilkayı, ama Allaa korusun boşanırsa, bak neredä avşama geceleyecän! Bän taa annaşacam seninnän, nesoy lääzım hatırlamaa eşini...

Sandanın mamusunu anarak, Mälçu gider işä. Sanda, fitasınan gözlerini sileräk, gider bakmaa, tertiplemää Mälçunun kalan rubalarını.

Hep o sabaa Ankanın kulaana işidiler Örginin sesi:

–Tpfü komedi! Bulmuş näändan kopmaa da, taman lääzımın erdän. Nesoy bän avşam ütüyä urarkan esap almadım?

Anka uzanarak, gözlerini sileräk çikêr içerdän. Yaklaşêr Örginin yanına annamaa, neçin taa sabaaylendän mırıldanêr, da bozdu onun tatlı uykusunu.

–Ne sölenersin taa sabaalendän nicä çukur popazı? – sordu Anka, esneyeräk.

–Sölenecän sän dä, - deer Örgi, - ya bak, taman neredän kopmuş kopçam...

–Sakat diilsin e, al da dik, bräh tä büyük iş olmuş, kopçası kopmuş.

–Dikeceydım artık, ama bulamêêrım otürlü benizdä kopça da, pıksa işä dä geç kalêrim...

–Avşam uşkların elindä gözümä ilişti nesoyşa kopçalar, git tä sor, näptılar onnarı? Bän gideyim düşümün bitkisini görmää.

–Anku, sevdacım, bakaydın kendin o kopçayı, bän artık işä geçlenerim. Dün kâr takazaladıdar, kim geç kalaceymış, keseceymişlär kazancından.

–Sade te bu bizä etişmäzdi, sän ölä az kazanêrsın, biraz da kesärselär, tezdä bän toplayacam para bir çift altın küpä almaa, nicä Nasticiktä var... Avşam lääzımdı açığız olası da dikäsin.

–Aklıma da gelmedi, anı var nicä olsun bölä seremcä, esap ta almadım.

–Gelmemiş, gelmemiş, kaç kerä sımarlêêrım, sizä Vançuyulan, hazırlayın rubalarınızı avşamdan!

–Anka, ya na te bu şipilkayı da tuttur içiyanından mari, bana birtürlü yakışmêêr tutturmaa.

–Sän ne, tatula mı idin? Näändan sän vardır işittiin, gezsinnär şipilka aalarında saplı? Ya boşanırsa? E istärsän kendin için, kimi çaaracan iliklesin şipilkayı e, ba?

–Näbayım şindi, mari Anku, ha hızlıca iliklä bu bela donnarı da gideyim işä. Te komşu Ladinin maşınası horuldêêr, beki etiş-tiririm onunnan gitmää.

–Kim ne bekleyecek seni, ne dä ayozlu ürää var. Of! Sapladım parmacıımı da senin beterinä...

Örgi öper Ankunun elini, suvazlayarak, da deer:

–Saa olasin guguşcuum, ani annadın da yardımnadın.

–Annadım, daattın heptän uyukumu, taa bir kerä bölä olursa, git çaar kimi istäärsän, beni dürtmä! Of, parmacıım... (üfleer parmaana).

Örgi dönüp, sarılêr Ankuya deyeräk:

–Ha, şekerciim, git tä dinnen, ev işleri olur bitmesinnär, pek tä yorultma kendini. Avşamadan!

–Git hadi başımdan, maşınayı, alle, çıkardılar şansora sokaa, öpecek tä taa...

**Aleksandr
KILÇIK**

Komrat

Güneş hem Ay

Var çok masal bu dünnäada,
Onnar var binnän, çok zeedä,
Akıllan var, pek gözäl var,
Öldürmeer onnarı yıllar.
Onnar, Dostum, bizä läözüm,
Var içimdä bir inanım,
Ki olmasaydı hiç onnar,
Olurdu çok bizdä zarar.
Güler uşak açan okuyêr,
İilik için inan kapêr,
En paalısı – o bilecek,
Ki sevda hep enseyecek.
Çekedecäm o masaldan,
Ani geldi vakıtlardan,
Açan maavi gök çekedärdi,
Neredä bizim er bitäärdi,
Da vardı nasıl denemää,
Da göklerä, bizä pinmää,
Da günnän gözäl laf etmää,
Hem yıldızlarlan gezinmää.
Pek çoktankı o vakıtlar,
Hızlı giderlör o yıllar,
Versin Siza Allah saalık!

Masal!..Çoktan hep birdi karannık,
İnsan bilärdi salt gecä,
Zordu o kara dünnäädä,
Pak yıldızlar biraz şıladı,
İnsan buna da sevinärdi.
Da ne yapsın? Öla işläärdi,
Öla da yaşamak gidärdi.
Da te o kara dünneedä
Zengin, gözäl memlekettä,
Bir büük gözäl kasabada –
Padişah varmış orada.
Padişahta varmış bir kız,
Adıymış o kızın Yıldız,
Sölärdi kız için insan,
Ani inmiş sansın göktän!
Onu gördüynän bir kerä,
Sän say – geldi sana kısmet.
Gözälmüş o pek!..ne deyim?
Ne sizä bän taa söleyim?
Da bir kerä olmuş ölä,
Nasıl olêr bu dünneedä,
Kız sevmemiş bir zengini,
Ama vermiş o üüreeni,
Çocaa, ani evi sokak,
Padişahta durêr çırak,
Tanıyalım... adı Güneş.
Da tutuştu nicä ateş
Sevda. En büük bu dünnäädä,
Osoy taa yoktu bu erdä.
Hepsini hererdä görerlär
Da karannıkta – işiderlär.
Padişaha söledilär
Kızı kiminnän gördülär,

Üfkelenmişti o gün pek,
İyâmeer bir buka ekmek.
Çok düşündü o ne yapmaa,
Büücüyü demiş çaarmaa.
Büücüyä o söledi:
«Seslä şindi islää beni!
İsteerim bän ölä yapasın,
Ki onnarı yarıştırasın,
Ki görmesin kızım zeedä.
Başka onu bu dünnäädä!»
Vakit geçmiş, gideer saatlar,
Bir gün gençlär kaybeldilär,
Bulamazdılar onnarı,
Ama göktä peydalandı
Güneş! Altın oklar şıldardı.
Hem insanı o yısıdardı.
Sora gecä büyük Ay kalkmış,
Toprak hiç kalmamış şafksız,
Bir büyük şennik yapmış dünnää,
Da te bir ay geçti bölä.
Padişah ta annamış,
Ki o büücü bölä yapmış..
Da taa te o vakıtlardan
Sän erken bir sabaa uyan,
Da bak nasıl Güneş kalkêr,
Kendi sevgisini aarêêr.
Aarêêr ona çayırlarda,
En büyük, üüsek bayırlarda,
Girer bizim evimizä,
Bakêr, aalêêr, baarêr bizä.
Ki bulunuz siz kızımı,
Benim gözäl yıldızımı!
Pak oturêr o, Ay kalkêr,

O Güneşi da hep bakêr,
Büük Ay aalarkan küçüler,
O sa sabaadan hep aalêêr.
Gider saatlar, yıllar geçti,
O büüyü hiç kaybelmedi,
Hem da sonsuz bu olacak –
İlkin Güneş aarayacak,
Sora Yıldız ne Ay olêr,
Da ne gecä gökâ kalkêr
Bulmaa umutlan Güneşi.
Da sevginin bu ateşi
Bân inanêrım yanacak,
Nekadar Toprak duracak!...

**Yuliya
KURDOGLU**

Haydar

Gagauz ruhu

Nerede kaldı o gagauz ruhu?
Dedelerimdä mi? Bizdä unutuldu.
Neredä Atilla? Toplasın halkı.
Gagauz istoriyası pek derin saklı.

Canavar da gelmeer, kurtarmaa bizi,
Neredä kaldı o gagauz sesi?
Balballar bakêrlar küsülü bizä.
Sansın yalvarêrlan “Gelin kendinizä“.

Dünnää yalan, dünnää dooru,
savaş bulmaa sän ucunu
ikisi pek sarılmışlar
bir düünüktä sarmaşmışlar.

Dooru sarı güneş gibi,
yalan acı pelin gibi,
bu sık düünüü denä sökmää
savaş sevda toomu ekmää.

Eski Zaman

Eski istoriyamız bilinmeer.
Sansın saklı durêr bizdän
Da içimdän bir ses kopunca
Çaarêr beni eski zaman.

Açan türklär taa birleşikti
Açan yaşardı Oguz han
Da maavi gök bizim Tanrıydı
Vardı bir halk gök oguzlar,

Açan Bozkurt hep kurtardı
Yazardık biz runnarlan taa
Bumın kagan devlet kurardı
O altıncı asirlerdä.

Yavaş-yavaş vakıt geçtiynän
Daaldık dübüdüz dünneeyä.
Gagauzun adı silinmeer.
Salt kökleri sakladılar.

Eski zaman bizä bilinmeer,
hep kapalı durêr, nedän?
Dedelerin sesi gelincä,
Benim hiç çıkmêr fikirimdän.

Bir aacın köklerindäniz

Kendimizdän neçin kaçêrız
Da unudêrız kimiz biz
Bizä büün deerlär “gagauz!”
Bizim dedeymiş Han Oguz!

Hem Kültegin dä yaşamış,
Türk soylar‘nı bileştirmiş.
Var sırada Bilge Kagan
O da bizim göktürklerdän.
Bozkurt ta bizim kahraman.
O kurtarardı beladan.

Gagauzlar, tutunalım,
Aklımıza getirelim,
Ani biz soyuz, türklerdäniz
Bir büük aacın köklerindäniz.

Ver vakıt

Prostet beni, Allahım,
Ani hep akêr yaşım.
Ürenerim sevinmäâ
Bân kendi yaşamama.

Bekim açan aalayacam,
Sora taa duruk olacam.
Bitecek kahırlarım
Sora bân dâ gülecäm

Sevin‘cem yıldızlara,
Hem gözäl dolaylara.
Savaşêrım islää olmaa
Sadä ver vakıt bana.

**Anna
PANAİTOVA**

Kongaz

Gagauziyam

Gagauziyam benim, sän gülümsä!
Gözäl geleceemä hazırsın sän.
Yaşamak kökü sendän aldım,
Birliktä seninnän bän ayaa kalktım.

Gagauziyam benim, sän kaavileş!
Bu dünneedä sana bulamam eş.
Üreemdä yaşêêr büyük hodulluk;
Sade seninnän bulacam bän mutluluk.

Gagauziyam benim, sän gözälleş!
Adın senin bu dünneedä kalır diveç.
Meraların altın - var bereket ,
Pek Şıralı, paalı bu memleket.

Yaşa, uzun ömür sana,Vatan!
Ko yaşaman senin olsun altın.
Diveç tutarım aklımda lafı “vatan”
Sade seninnän bän oldum insan.

Kongaz küüyüm

Hodulum, ki duudum bän Kongazda,
Hodulum, ani o en büük bir küü.
Kurmaa deyni dökmüş çok yaş bizim dedä,
Bunu läázım bilsin küçüü, büyüü.

Yaraştırımmam başka küülärlän Kongazı ,
Bunu bilsin kâr herkezi,
Ki Kongazdan gözäl, zengin hiç yok.
Makarki küü var dünnedä pek çok.

Gitsäm dä bän başka memleketä ,
Kongaz gibi yok orada bereketlär.
Küüyümü hiçbir sıra brakmam,
Neçinki burada benim duumam.

Kongazım benim! Vatanım paalı!
Yaşamam benim seninnän baalı.
Metinneyecäm seni hiç doyamaz ,
Yaşamam benim sensiz olamaz!

Seni unutsam

Annasan beni, sevdam,
Seni bän hiçbir unutmam.
Üreemdä yaptın yara,
Görüner dünnää kara.

Ürään senin heptän buzlu ,
Eritmää pek zor onu.
Ama ürääm benim kopêr ,
O hep seni geeri çaarêr.

Var mı taa zor sevdadan
Kannı duygu bu dünneedä?
Geçirecäm herbir acıyı ,
Sevdadan acı hiç yok kaavi.

Soruşsuz yaşamamda peydalandın,
İçimi benim yaktın,
Gecelerim olur kâr uykusuz,
Brakarsan beni umutsuz.

Sensiz bir gün, sansın bir yıl,
Gördükçä seni olêrim mayıl!
Sensiz karannıkta yaşêêrim ,
Sensiz bän ateştä yanêrim.

AKAR SEL GÜCÜ/

Olayım bän bir biyaz kuşcaaz ,
Uçayım bän senin aardına.
Raada brakmaz hiç bu duygu,
Ama yaşêêr benimnän umudum.

Bu karannık hem zor yaşamakta
Üreemä benim biri girmäz ,
Çoktan kapandı orada kapular ,
Salt sän onnarı açtıydın sormaz.

Geçecek sevda, geçecek sancı,
Unudacam ne o acı,
Kalacak salt aklıma getirmeklär ,
Üreemä beki bir başkası girär...

Ana dilim

Paalı, zengin ana dilim!
Sana vererim bän emin
Korumaa seni herbir adım ,
Dünnää sensiz hiç diil aydın.

Ana dilim – taazä soluk,
Ondan eser bir pak koku.
Dilim kär taa paalıdır paradan,
Hiç bir sıra uzaklaşmam ondan.

Seninnän bän insan oldum ,
Seninnän dünneeyi gördüm.
Şindi, dostum, sölä bana ,
Nasıl atılayım bän ana dilimdän?

Dilim – en bük bir bereket,
Zorluklarda verer kuvet.
Dilim, bir gül gibi açêr ,
Dolaya gözäl koku saçêr.
Salt gül vakıtları senecek,
Ana dilim sä hep yaşayacak!

**Galina
SİRKELi**

Başküü

Lüzgerli havada sazların türküsü

Pek isteerim sana, evladım,
Annadıp, canına ekleyim,
Ki duyasın, ne o vatan,
Ne kaldı bizlerä dededän,
Ne o halk, gagauzluk,
Ne verer canına mutluluk?

Var halkın, var dilin, devletin.
Bu senin halizdän zenginniin!
Gözellik - kudretli dilimiz,
Baalarlar, çayırlar, topraamız.

Evladım, doz-dolay bakınsan,
İçindän dünneeyi siiretsän,
Ozaman annayacan,
canından duyacan,
Ki ana dilimiz –
çirtmanın avası,

Lüzgerli havada –
saazların türküsü,
Ki ana dilimiz –
dededän kuvetlik,
Anamdan-bobamdan -
nasaatlar, yalpaklık.
Kökleşti canımda da yaşêêr
Büük sevda vatana, dilimä.
Bu duyguylan halkım adımnêêr
asirdän asirä.
Kökleşti üreemdä da yaşêêr
Ana topraan türküsü.
Herkerä canımı aktarêr
Baa çiçään kokusu.

İnsana lââzım

İnsana lââzım pek az,
Aarayıp-bulsun.
Dostları hem sevgisi
Yanında olsun.
Bobasınnan anası
Çok yıl yaşasın.
Onnar varkan, herzaman
Uşaklı duysun.

İnsana lââzım pek az,
Gök maavi olsun,
Gecelerdä yıldızlar
Mutluluk daatsın.
Kaar yaasın biyaz-biyaz,
Yaamurlu günnär.
Ayakların altında
Kadifä otlar.

İnsana lââzım pek az-
Sınırsız dünnää.
Gün-gündän çiçek açsın
Sevgili toprraa.
Yaşamak yollarında
O yanılmasın
Da duuma tarafından
ayırılmasın.

Allahtan mı bölä ecelin?

Kaç asir? Sayısız
Hep zaamet, çalışmak,
Saburlu, kıskançlı
Kısmetä yol seçmäk.

Bitkisiz kaç gecä
Uykusuz geçirmäk,
Yaşamanın paasını
Derindän düşünmäk.

Kär nedän bu zeetlär,
Yoksuzluk, zorluklar,
Gücenmäk, yaş dökmäk...?
Hep neyäsa gelmäk...

O garip yaşamak
Arkadan itirer.
Canında sızlayan
Yaralar açılêr.

Ayleciin bir ayna,
Gevrecik şişä,
Kaçırdın – tuz-buz
Daaldı hertarafa.

Yabancı toprakta
Haksız çalışmak.
O uzak erlerdä
Para kazanmak...

AKAR SEL GÜCÜ/

SayıSIZ gün-gündän,
yıl-yıldan
Kaç karı hem kızçaaz
Kazanca yollanêr,
Oradan sapa -saa
birkaçı salt döner...

Kazanmış paralar
Etişmâz ilaca,
Üzündä kahırdan
Silinmâz çizilär.

Ah, karı, sän karı,
Sän Dünnä gözäli,
Sevdada kenarsız bir deniz.
Sän ruhlu hem girgin,
Büük sevgiylän zengin.
Allahtan mı bölä ecelin?

**Kosmas
ŞARTZ**

**Cosmas Shartz,
monah
Kaliforniya,
ABD**

Duygusuzluk Perdemiz

Martın beşinci günü, 1946, eni bir dönüm hem eni bir deyim duumuş. Vestminster Kolecindä, ABD'nin Missouri devletindä, Vinston Çerçil dedi: "...demir perdä kıtanın ortasına inmiş. O sıra arkasında yatar Orta hem Günduusu Evropanın evelki zaman devletlerinin hepsi baş kasabaları: "Şaşılacak, diil dooru mu, ani bütün Sovetlär Birlii yok, ama burada, nerede bän yazêrım bunu, Amerikada — *demir perdä* durmuş? Durmuş diil politik sebeplerdän. Diil. Tersinä, vatandaşlarımın fikirlerindä demir perdä durmuş, zerä pek az bileriz Orta hem Günduusu Evropanın devletleri için - yada Orta Aziya devletleri için. Hem az bileriz, zerä var az ilgimiz. Hakına, 1991 yılın Kıran ayında Sovet Birlii daaldı. Yok bütün. Ama vatandaşlarım için Evraziya, saklı bir erdir, çok geniş hem saklı er.

Yaşamamda yakın geçmiştä olmuş oluşa bakalım. Ortodoks monahım, amerikalı, angısı Kaliforniyadaki bir manastırda yaşêr. Manastırımız bayırlarda, büyük aaçlın içindä, kasabalardan uzak bulunêr. Örnek, anamın evi iki saatlık yol uzaklında, kızkardeşimın evi taa uzak. San Françisko dört saatlık yol uzaklında, benim eski klisâm altı saatlık yol uzaklında bulunêr. Onuştan bana çok türlü karta lââzım.

Red Bluff adlı en yakın kasabaya çok kerä giderim, çünkü orada Amerikan Avtomobil Asoñiatıyasının bir ofisi var. Bän azasıyım. Aza gibi var nasıl alayım karta onnardan. Çok kerä Kaliforniya kartası istärdim. Bununnan barabar, bitki zamanda gagauz dilini üürenmää başladım. Onun için istedim Gagauz Yerinin kartasını. Ölä iki-üç aydan sora girdim ofisä. Masaya gittim.

- Sabaanız hayır olsun, – dedim.

- Sabaanız hayır olsun, Boba, – kadın dedi. – Buyurun.

- İsteerim karta.

- Kaliforniyalı karta mı, nicä ileri?

- Şindi diil Kaliforniyalı,- gülümsedim – Büün isteerim Gagauziyanının kartasını.

- Bayım, afedärsiniz. Tekrarlar mısınız?

- İsteerim Gagauziya kartasını. Var mı?

- Afedärsiniz. Annamadım. Nesoy? Tekrarlarmısınız?

-İsteerim Gagauziyanın kartasını. Gagauziya, Moldovanın üülen bölgesindä.

- Moldaviya mı dediniz?

- Diil Moldaviya, ama Moldova. Başka halk. Kara Denizin neredä bulduunu bilirmisiniz?

- Umm... acaba... sanêrım, aniki ... fikirim var, ama şüpäm var...

- İslää. Gagauziya, Polşaya yakın, Ukrainaya yakın, Bulgariyaya yakın, Rumıniyaya yakın...

- Haaa... istediiniz er Evropa, Evropadadır, diil mi? Annadım, Evropa, Evropa...

- Dooru, Evropada, sayılêr Evropanın gündüusunda.

- Käämil. Bir minut, Boba. Evropa kartamız var.

Birazdan çabuk döndü bir kartaylan elindä.

- Te, Boba.

- Bir bakalım.

Açtım kartayı, parmaamnan buldum Moldovayı. Küçük-küçük.

-Saa olun, ama başka karta yok mu, angısında Moldova taa büyük olsun?

- Yazık, ama başka yok, Boba.

Baktım genä.

-Ahaa. Burası Komrat olacak. Karta diil pek detalli, ama etär. Saa olun.

Konfuz diil salt o kadının. Diil salt Gagauziya için.

Bizdä, biz amerikalılarımızın aralarında, demir perdä taa düşmemiş. Sölämeerim politika maanasında. Söleyim, ki görüşümüzün konusudur hiç düşmemiş. Annadayım.

İşin doorusu, Suuk Cengin döneminä dönelim. O dönemi bilirim, zerä var anıları uşaklımdan. Uşaklım ozaman.

Ozaman bizdä “Sovet Birlii” hem “Rusiya” adları bir sayılmış. O Birliin içindä ne geografiya, ne etnografiya, ne istoriya bildik. Açan Sovet Birlii daaldı, henez taa hiç bir şey öğrenmedik. Evraziyanın o bölgesi koca bir er, iki kıta, var içindä bayırlar, tepelär, derelär, denizlär, göllär, daalar, açlıklar, eski hem eni kasabalar... Halkların dili başka, dini başka, adetleri başka, folkloru başka, zanaati başka, muzıkası başka, ama biz amerikalıların tarafında sayılmış sade Rusiya hem komunizma. Bizim için, demir perdenin arkasında bilmediimiz er varmış, angısı eski kartalara benzäarmiş, neredä yazılıymış, “burada drakonnar yatêrlar.”

Büün politik demir perdesi yok. Ama akılmızdaki bilmezliin hem haylazlıın demir perdesi ne zaman yok olacak?

**Mariya
ÇEBANOVA**

Kongazçık

Ana dilim!

Ana dilim! Tatlı dilim!
Sän içimä benim girdin!
Seni sevdim bütün üreklän,
Canım doldu gözäl kismetlän.
Severim pek laflarını,
Severim o meraklını,
Käämil, şerbet sözlerini
Hem bitkisiz gözelliini.
Açêrsın nicä bir gülcääz
Sän üreemä kanat verersin.
Sesin öter nicä çancaaz
Bucaamızda sevda büüdersin!
Zenginsin, avalıysın,
meraklı gözälsin
var kolayım taa söleyim:
Sän bitkisiz kuvet verersin
Büülü, gözäl Ana Dilim!!!

Sandıydım yaşamak durdu

Bän düşünärdim – kış pek suuk
Yaayêr hep kaar, sular donêr.
Bän düşünärdim – can yanık,
Sünüp, yalın buza döner.
Sandıydım – yaşamak durdu,
Bir buz gibi erä düşüp
Daaldı, parça-parça oldu
Suuldup haşlak o öpüşü.
Bän düşünärdim... – ne yazık!
- Kışın suukluu, buzlar, ayaz!
Nerdä sevda? Gelsä ilkyaz,
Daatsın kışı, gelsin o yaz!
Sandıydım – buz mu kırıldı,
Canım da nasılsa daaldı,
Bir çiçecik sansın açtı
Kürtünneri candan attı.
Da te, düşünmeklär kaçtı,
Şindi canım güleer, açêr...
...Sevda – o çok duygu darttı,
Yıldız gibi göktä şilêêr!

Sevdim seni!

Sevdim seni,
Sevdim, kâr nicä gün çiçekleri
Sever serin hem şen şu havada,
Nicä göklär severlär güneşi,
Gülümseräk, uçarkan yukarda
Nicä gecä sever yıldızları,
ölä hep bän severim pek seni.
ölä sevdim, ani kalbim benim
Sık-sık düülärkän güüdemdä,
Hazır artık o dışarı da atlasın,
Büük kolaylıklan çok duygu haşlak dartsın,
Haşlak duygulardan kâr titirer içim,
Diidicä, canımda türkü çalêr
Tatlı bakışından döner başım-
Fikirimdä bütün dünnä açêr.

**Nikolay
PEYOGLO**

Komrat

Vatan

Öter sabaaylen horozlar
Fırlêêr yalın dan yerindän,
Gözäl çalêr türlü kuşlar
Sabaa hayır olsun, Vatan.

Taazä bir çii, gözäl koku,
Sansın yanêr gök batıda,
Ateşlän bulutlar dolu,
Fasıl gökün üüsekliindä.

Seni girgin olannarın
Met ettilär bu dünneedä
Oldu yolun senin aydın
Büük devletlärlän birerdä.

Oldun çirkin vakıtlarda
Duvar gelän duşmannara,
Çok girginnik var insanda
Karşı çıktıydı onnara.

Sän tuz-ekmeklän karşılêrsın,
Teklif edersin üürektän,
Musaafirleri ikram edersin,
Bütün canın sıcaklıından.

Gözäl senin o küülerin,
Mayıl olêr musaafirlâr
Hem pek işçi o insanın,
Bunu görerlâr konaklar.

Sân git-gidä gözellenersin
Benim sevgim paalı Vatan
Hem yıl-yıldan taa genç olêrsın
Seni her gün düzer insan.

Sân pek küçüksün Vatanım
Seni sayêr çok büyük devlet
Sân Gagauz Yeri benim
Bizä ömür hem dä kısmet.
İki kırlangaç

İki kırlangaç sabaaylân
Hederlezlân geldilâr.
Yakında telä konduynan
Bana pek sevindilâr.

Onnara mayıl oldum bân,
Hem şaşım kuşcaazlara,
Sevindim bütün üreklân,
O küçük cancaazlara.

Sölemää sansın isteerlâr,
Ne islää açan evdä!
Bana kuşça annadêrlar,
Pek gözäl o dilindä.

Yollandık o gün geldiynän
Biz duuma yerimizä.
Sevineriz etiştinyän
Sevgili evimizä.

Biz uçtuk gecä-gündüz
Denizi aykırlamaa,
Savaşık biz aaç susuz
Kenaradan yetişmää.

Çok devlet geçtik geçärkän
Çok duşman gördük yolda
Biz konduk pek sevinärkän
Hederlez günü evdä.

Bizi çaarêr ana-toprak
Çeker köklär dedelerdän,
Biz fidandan düşük yaprak,
Açan uçêriz Vatandan!

Söleer yıldız bana ölä

Açan seläm verärdin sän,
Sesin ötärdi nicä çan,
Sana mayıl olardım bän,
Çıkmaardın hiç sän aklımdan.

Baktın bir gün gözlerimä,
Gülümsedin bana yavaş,
Oldum heptän bän tersinä,
Sendän küçüktüm iki yaş.

Avşam olêr, karşı çikêrim
Seni isteerim bän görmää,
Sevgim benim, sensiz ölerim
Sana isteerim sölemää.

Gözäl seninnän görüşeriz,
Uçêrim bän sevinmektän<
Sabaa olunca gezineriz,
Dannar kızınca güneştän.

Yanêr ürääm, sersem olêrim,
Aklım hiç ermer ne yapmaa.
Benim olasın sän isteerim
Gidersin sän aşırıya.

Darsêêr canım, seni özlerim,
Her gün bekleirim bân seni.
Yolda giderim, seslenerim,
Lüzgâr getirmer sesini.

Yıllar geçti, gecä çıkêrım
Kervan-Kıran şılêêr göktä:
“Sevgim gelcik mi?” bân sorêrım
Söleer yıldız bana ölä.

Kahır var büük sendä - bilerim
Çoktan senin bu üreendä
-Yavklun evli senin,- söleerim,
- Onu beklämä sän zeedä.

İÇİNDEKİLÄR

Lena MOKANU /3

Alla BÜÜK /10

Viktor KOPUZÇU /17

Anjela MUTKOGLU /24

Pelageya FİLİOGLU /28

Aleksandr KILÇIK /35

Yuliya KURDOGLU /39

Anna PANAITOVA /43

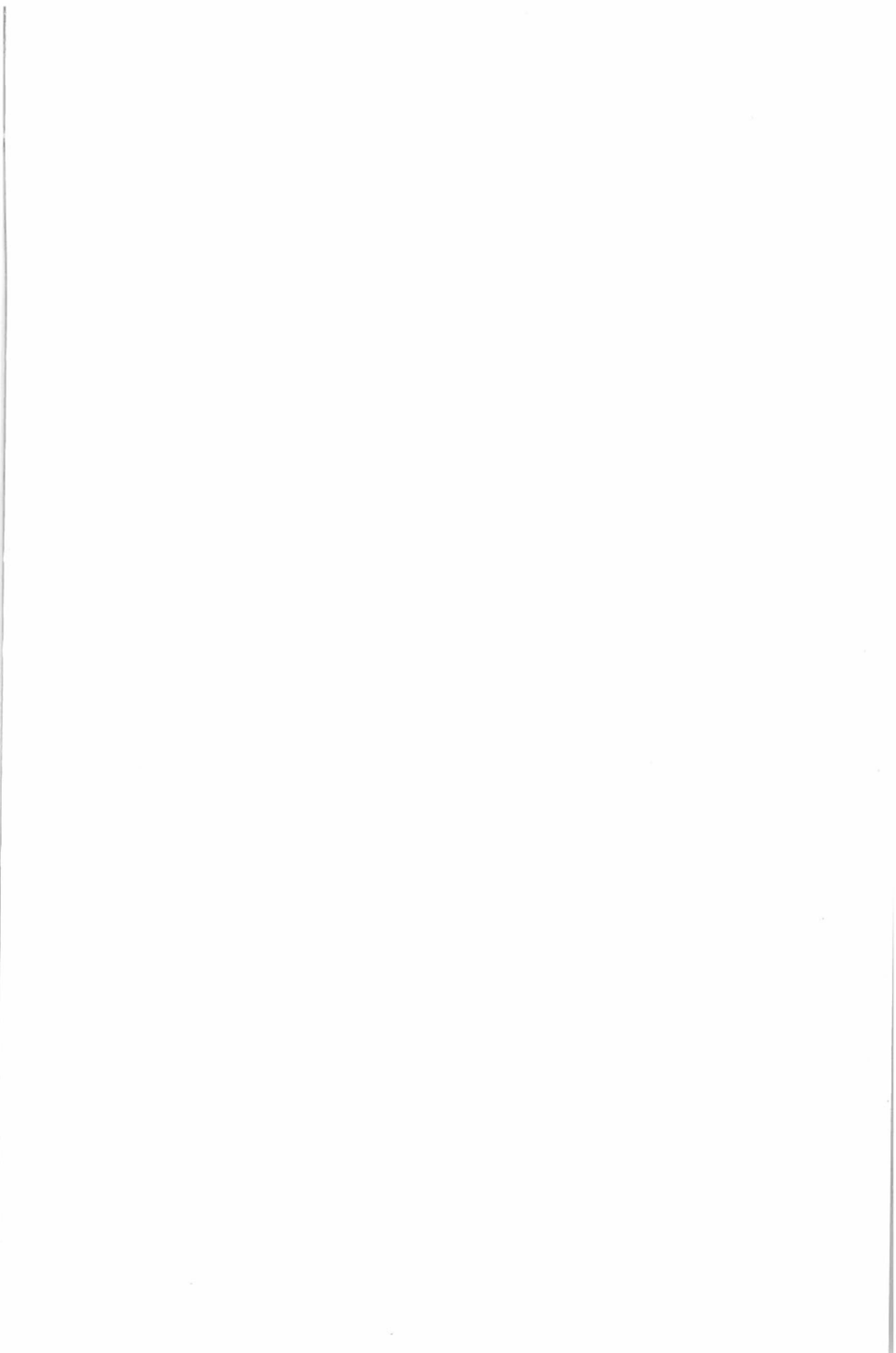
Galina SİRKELi /48

Kosmas ŞARTZ /53

Mariya ÇEBANOVA /56

Nikolay PEYOGLO /59

Gözäl halkım türkücüdür
Girgin sözü taş yarar.
Gençlik akar sel gücüdür
Umut duudu, umut yaşar...
E.K.